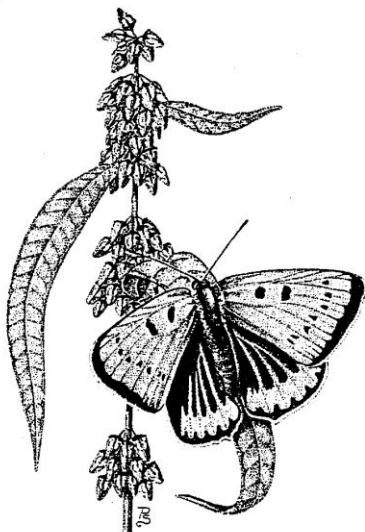

28^e jaargang
november 2025

Flinterville

Vlinderwerkgroep Friesland

Nederlandse Entomologische Vereniging

VOORWOORD

Beste vlindervrienden,

Op 19 november 1985 werd de Vlinderwerkgroep Friesland opgericht. En het is beslist geen moeilijke rekensom om te berekenen dat we in november 2025 dus maar liefst 40 jaar bestaan! Dat schijnt een saffieren jubileum te heten, nog geen moment voor een groot feest, maar wel bijzonder genoeg om daar aandacht aan te besteden. Dat gaan we tijdens de komende najaarsbijeenkomst op 24 november (het scheelt dus maar 5 dagen!) dan ook zeker doen, zowel met een presentatie als met een traktatie.

Er is in die 40 jaar veel gebeurd, we zijn gegroeid van een klein clubje vlinderliefhebbers naar een stabiele vereniging van rond de honderd leden. In het begin gaven we alleen maar één keer per jaar een jaarverslag uit, dat gestencild moest worden en op de bijeenkomsten werd uitgedeeld. Dat werd in de negentiger jaren een Nieuwsbrief en vanaf 1997 valt er twee keer per jaar het tijdschrift Flinterwille bij jullie in de bus. We zijn in 2002 begonnen met een jaarlijkse Determinatiedag, waarbij onze leden met elkaar proberen de juiste naam bij waargenomen vlinders te vinden en die traditie gaat nog steeds door, op zaterdag 17 januari 2026 is de volgende Determinatiedag gepland. Een constante factor was gedurende alle jaren het organiseren van twee ledenbijeenkomsten per jaar, in het voorjaar en in het najaar. En tenslotte konden we al die jaren meedoen aan excursies naar bijzondere natuurgebieden. We hebben kans weten te zien om tenminste vier excursies te organiseren per jaar, vaak een middagexcursie gecombineerd met een nachtvlinderexcursies in de avond. Omdat voor al die bijzondere gebieden vergunningen werden verkregen van de beherende instanties, zoals Staatsbosbeheer, It Fryske Gea en Natuurmonumenten, kregen onze leden de kans om in gebieden te kijken die normaal gesproken afgesloten zijn.

En natuurlijk moet hier niet vergeten worden te vermelden, dat we in die veertig jaar twee boeken hebben uitgegeven (in 2000 en in 2021) over de dagvlinders in Fryslân.

Als jullie ons 40-jarig jubileum mee willen vieren, dan zijn jullie dus welkom op maandagavond 24 november in de Fûgelhelling in Ureterp. Het programma vinden jullie op pagina 3 van deze Flinterwille. En zoals hierboven al even genoemd, op zaterdag 17 januari 2026 houden we weer onze jaarlijkse Determinatiedag, zoals gebruikelijk in Hemrik. Vanaf 10.30 uur kan met de hulp van de kennis van anderen en aanwezige literatuur geprobeerd worden om moeilijke soorten, bewaard of op foto (beamer is aanwezig), op naam te brengen. Voor soep en broodjes wordt weer gezorgd, daarom is het wel handig om je van te voren even op te geven. Maar allereerst: graag tot ziens in november in de Fûgelhelling!

Siep Sinnema

INHOUD

Voorwoord	Siep Sinnema pag.	1
Inhoud		2
Aankondiging najaarsbijeenkomst	Gerard Bergsma	3
Verslag voorjaarsbijeenkomst 2025	Gerard Bergsma	4
Verslag excursie Schaopedobbe bij Elsloo	Gerard Bergsma	9
Verslag excursie Makkumersúdwaard en Koaiwaard	Gerard Bergsma	13
Rupsen- en bladmijnenexcursie in de Alde Feanen	Anneke van der Veen	17
Vlinders blijven onvoorspelbaar	Martin Manson	23
Nachtvlinders in Stiens 2025	Regina Ynsen	26
Inventariseren over de (provincie)grens	Abel Jagersma	29
Enkele (voor mij) leuke waarnemingen in 2025	Bouma-Litjens	32
Vlinders in en om Easternijtsjerk in 2025	Luut de Zee	35
De Porseleinvlinder (<i>Abraxas sylvata</i>)	Judith Bouma-Litjens	37
Oosterschar (Easterskar) 2025	Andy Saunders	38
Led-emmerproject IVN-vlinderwerkgroep Sudwesthoeke	Adriaan Hol	39
Mutaties ledenlijst		40
Belangrijke data		41

Aankondiging najaarsbijeenkomst

Hierbij nodigen wij u uit voor de najaarsbijeenkomst van de Vlinderwerkgroep Friesland op maandag 24 november 2024 in de Fûgelhelling te Ureterp. Aanvang: 's avonds om 20.00 uur.

De indeling van de avond is als volgt:

1. Opening + korte presentatie over het 40-jarig bestaan van de Vlinderwerkgroep Friesland (Siep Sinnema)
2. Verslag voorjaarsbijeenkomst van 24 april 2025.
3. Algemene mededelingen en ingekomen stukken.
4. Ervaringen, mededelingen, inbreng van en door leden.
5. Pauze.
6. Presentatie Grote vuurvlieder - Herstelmaatregelen en stand van zaken (Manon van Wesel - Senior boswachter Publiek - Staatsbosbeheer).
7. Presentatie over 40 nieuwe vlindersoorten in 40 jaar in Fryslân (Gerrit Tuinstra).
8. Rondvraag.
9. Sluiting.

Attentiepunten:

Als u usb-sticks met foto's hebt meegenomen, verzoeken wij u dit voorafgaande aan de bijeenkomst bij de secretaris of de voorzitter te melden.

Contributie (€ 10,00 per jaar) kan tijdens de pauze van de bijeenkomst worden voldaan bij onze penningmeester, Luut de Zee. Overmaken kan ook naar rekeningnummer NL68 INGB 0007 2232 59 ten name van L. de Zee te Oosternijkerk.

Aan het eind van het vlinderseizoen verzoeken wij u vriendelijk uw gegevens in Excel in te voeren en het totaalbestand ten behoeve van de vlinderdatabase Friesland en de landelijke database NOCTUA te mailen aan Gerrit Tuinstra (g.tuinstra14@gmail.com). Voor de excel-file (het opmaakprofiel) kunt u zich wenden tot Gerrit Tuinstra die dit bestandje naar u toe kan mailen.

Wanneer u een (nieuw) e-mailadres hebt, verzoeken wij u deze op de presentielijst te vermelden, zodat wij u in voorkomende gevallen berichten kunnen sturen.

Namens het bestuur van de Vlinderwerkgroep Friesland.

Gerard Bergsma - Secretaris.

De voorjaarsbijeenkomst van de Vlinderwerkgroep Friesland vond plaats op donderdag 24 april 2025 in de Fûgelhelling te Ureterp. Aanwezig waren 24 personen. Afmeldingen zijn er van Luut de Zee, Wybren Siemensma, Judith Bouma, Kees Smit, Jaap Schelvis.

1. Voorzitter Siep Sinnema opent de bijeenkomst en heet iedereen van harte welkom. Siep heeft goed nieuws, want vanaf morgen komt de zon na een sombere, kille periode. Op 23 april is er een interview met Siep in de Leeuwarder Courant verschenen over het rampjaar 2024 voor vlinders. Nooit werden zo weinig exemplaren geteld dan vorig jaar. Ook Kars Veling van De Vlinderstichting geeft in een recentelijk verschenen rapport aan, dat de vlinderpopulaties in Nederland in ruim 30 jaar tijd met 56 procent zijn afgenomen. Afgelopen jaar was de vlinderstand lager dan ooit geteld. Er worden steeds minder soorten gezien, die normaal gesproken veel voorkomen. De tellingen tonen aan, dat de vijftien algemeenste dagvlindersoorten in tien jaar tijd met ruim 35 procent zijn afgenomen. De Vlinderstichting noemt meerdere redenen voor de achteruitgang van vlinders. De belangrijkste oorzaak is het verlies en de versnippering van geschikte leefgebieden, zoals heide, open duinen en kruidenrijke graslanden. Ook worden leefgebieden steeds minder geschikt, onder andere door stikstofneerslag. Daardoor verdwijnen open plekken en nectarplanten. Klimaatverandering komt daar bovenop, met droogte en soms juist extreme regenval als gevolg. Verder laat wetenschappelijk onderzoek zien dat chemische bestrijdingsmiddelen slecht zijn voor vlinders.

2. Verslag najaarsbijeenkomst van 21 november 2024.

Er zijn geen opmerkingen over het verslag.

3. Algemene mededelingen en ingekomen stukken.

Er zijn geen algemene mededelingen.

Ingekomen stukken: 'Vlinderbalans 2025' met het 'Jaarverslag van de meetnetten vlinders, libellen en hommels 2024' van De Vlinderstichting. Het blad 'Franje' van maart 2025 van de Secties "Snellen" en "Ter Haar" van de Nederlandse Entomologische Vereniging.

4. Ervaringen, mededelingen, inbreng van en door leden.

Martin Manson heeft in maart 425 exemplaren nachtvlinders in de LED-emmer gehad. Zo'n hoog aantal zo vroeg in het jaar heeft Martin nog niet eerder meegemaakt.

Andy Saunders zag op 1 april al een Kolibrievlinder (*Macroglossum stellatarum*) en ook 4 exemplaren van de Dunvlerkspanner (*Lycia hirtaria*).

Ada van Binsbergen zag tijdens een wandeling enkele Klein geaderde witjes, die zeer gering in omvang waren. Bijzonder klein dus. Is daar een verklaring voor?

Mogelijk hebben de rupsen tijdens hun groeifase weinig geschikt voedsel gevonden, of was slecht weer reden om eerder te gaan verpoppen dan onder normale omstandigheden.

Saskia Hoornveld heeft een rupsennest van de Kleine vos gezien met wel 100 exemplaren. Johan Meijer heeft tot zijn geluk al een imago Kleine vos gezien.

Abel Jagersma trof gisteren op Look-zonder-look een slapend Klein geaderd witje aan. Verder vertelt hij, dat de Vlinderwerkgroep Gaasterland bezig is om op meer locaties nachtvlinderonderzoek met behulp van LED-emmers op te starten. Momenteel zijn er 21 telpunten van Joure door het Gaasterland heen. De Vlinderstichting is hiervoor benaderd en alle meetpunten zijn daar aangemeld. Door deze activiteit hebben zich nieuwe leden bij de Vlinderwerkgroep Gaasterland aangesloten. Abel is in het voorjaar ook naar een bijeenkomst van Gerdien Bos van De Vlinderstichting in Drachten geweest, waarbij de huidige (vrij dramatische) stand van de Argusvlinder in Friesland centraal stond. Van 16 tot en met 18 mei is er een landelijk Telweekend Argusvlinder. Alle meldingen van Argusvlinders tijdens het komende seizoen zijn zeer welkom bij De Vlinderstichting. Aansluitend hierop vertelt Gerrit Tuinstra, dat hij een melding van een door hem in de haven van Harlingen waargenomen Argusvlinder heeft doorgegeven aan Gerdien Bos. Zij gaat op dinsdag 20 mei een workshop over dagvlinders houden in Arum (Herberg De Gekroonde Leeuw) 's avonds van 19.30 tot 21.30 uur. Speciale aandacht zal er zijn voor de Argusvlinder aan de hand van de brochure 'Argusogen gezocht'. Voor deze workshop moet men zich aanmelden! Op zaterdag 24 mei organiseert Gerdien een excursie in het Friese kustgebied om naar de Argusvlinder te zoeken. Dat is helaas de dag van de eerste excursie van de Vlinderwerkgroep Friesland in het Blauwe Bos bij Haulerwijk. Siep zal een mailtje met informatie over de workshop plus excursie van Gerdien Bos naar de leden van de Vlinderwerkgroep sturen.

5. Vergelijking dag- en nachtvlindersoorten van het Wijnjeterper Schar in 1965 en heden (Siep Sinnema).

Siep en Jannie inventariseren al vele jaren dag- en nachtvlinders in het Wijnjeterper Schar. Het is een bijzonder Natura-2000 gebied wat aan de noordkant wordt begrensd door het riviertje Koningsdiep (of Ouddiep) en verder wordt omgeven door landerijen en akkers. Alhoewel het een geïsoleerd natuurgebied in die omgeving is, blijkt het toch nog in een redelijke staat te verkeren. Er zijn droge en natte heidevelden, blauwgraslanden, bossen en vennen. Vroeger kwamen er nog enkele bijzondere dagvlindersoorten voor, zoals het Veenhooibeestje (verdwenen begin 20^e eeuw), de Rode vuurvlinder (verdwenen rond 1945) en het Gentiaanblauwtje (in 1965 daar nog vrij gewoon, doch verdwenen na 1990). Alleen de inmiddels zeldzame Aardbeivlinder is hier nog met een kleine, kwetsbare populatie aanwezig. Voor wat betreft de nachtvlinders toont Siep een boekje van Gerrit Dijkstra (1909-1970), die één van de belangrijkste vlinderpioniers van Friesland is geweest. Dit boekje, feitelijk een rapport, uit 1966 gaat over de vlinderfauna (macrolepidoptera) van het Wijnjeterper Schar. Dijkstra inventariseerde daar in twee periodes, namelijk

van 1 mei 1965 tot en met 10 november 1965 en van 1 maart 1966 tot en met 8 mei 1966. Hij werkte met een lichtval met een HPL-lamp van 125 Watt, die centraal in het natuurgebied bij een (al geruime tijd verwijderde) boerderij stond opgesteld. De val werd iedere ochtend gelegeerd door een persoon uit Wijnjewoude. Dijkstra determineerde de macro's en de micro's. De Eupithecia's gingen voor onderzoek naar Barend Lempke in Amsterdam. De op naam gebrachte vlindersoorten en hun aantallen van beide periodes werden door Dijkstra in het rapport opgenomen. Hierdoor hebben Siep en Jannie de beschikking over een betrouwbare lijst van nachtvlindersoorten en aantallen uit die tijd, die hen in staat heeft gesteld om een vergelijking te maken met hun eigen vangsten van de laatste 12 jaren. Resultierend had Gerrit Dijkstra 326 soorten macronachtvlinders waargenomen en Siep en Jannie maar liefst 399. Van de 326 soorten van Dijkstra in de periode 1965-1966 zijn er 54 soorten niet meer door Siep en Jannie tijdens de afgelopen 12 jaar in het Wijnjeterper Schar gezien. Andersom hebben zij in dezelfde periode (2012-2024) 127 soorten wél kunnen noteren, die door Dijkstra indertijd niet zijn waargenomen. Veel van die 54 soorten uit de tijd van Dijkstra komen (behoudens de Roodachtige herfstuil (*Agrochola helvola*) en de Gewone gouduil (*Xanthia icteritia*) tegenwoordig niet meer in zuidoost Friesland voor en/of ontbreken zelfs in geheel Friesland. Voorbeelden van nachtvlindersoorten die al lange tijd niet meer in het Wijnjeterper Schar zijn waargenomen, zijn: de Gevlekte heispanner (*Dyscia fagaria*) - Dijkstra 1 exemplaar; de Vroege bremspanner (*Scotopteryx mucronata*) - Dijkstra 14 exemplaren; de late bremspanner (*Scotopteryx luridata*) - Dijkstra 8 exemplaren; de Eikenoogspanner (*Cyclophora porata*) - Dijkstra 1 exemplaar; het Lindeherculesje (*Selenia lunularia*) - Dijkstra 10 exemplaren. Verder de Gevlamde vlinder (*Endromis versicolora*) waarvan Dijkstra 3 exemplaren in de val had, lijkt daar verdwenen te zijn. Afgelopen voorjaar (23 maart) heeft de Vlinderwerkgroep Friesland met 5 lampen op het Wijnjeterper Schar een poging gedaan om deze vlinder voor het gebied te herontdekken, maar helaas tevergeefs. Dan een aantal soorten uit de Uilenfamilie: de Moerasspirea-uil (*Athetis pallustris*) - Dijkstra 3 exemplaren; de Bruine heide-uil (*Polia bombycina*) - Dijkstra 23 exemplaren; de Gerande marmeruil (*Polia hepatica*) - Dijkstra 4 exemplaren; de Trapezium uil (*Xestia ditrapezium*) - Dijkstra 199 exemplaren; de Maansnuituil (*Zanclognatha lunalis*) - Dijkstra 3 exemplaren. Tenslotte de Berkentandvlinder (*Odontosis carmelita*) - Dijkstra 4 exemplaren. Vervolgens besteedt Siep aandacht aan de 127 nachtvlindersoorten die in de laatste 12 jaar wél in het Wijnjeterper Schar zijn waargenomen, maar niet door Dijkstra in 1965-1966. Hieronder zijn veel soorten, die zich vanuit het zuiden over Nederland hebben uitgebreid, waaronder een aantal trekkers en zwervers. Bijvoorbeeld de Zuidelijke grasuil (*Mythimna vitellina*), de Witte-l-uil (*Mythimna l-album*), het Karmozijnrood weeskind (*Catocala sponsa*), het Blauw weeskind (*Catocala fraxini*), het Grijs weeskind (*Minucia lunaris*), het Geel beertje (*Eilema sororcula*), de Eikenprocessierups (*Thaumetopoea processionea*), de Walstrospanner (*Costaconvexa polygrammata*). En enkele zwervers, namelijk het Panteruiltje (*Acontia trabealis*) en de Glanzende marmeruil

(*Pseudeustrotia candidula*). Aantal soorten macro-nachtvlinders: er zijn veel soorten verdwenen uit het Wijnjeterper Schar (en vaak uit geheel Friesland), maar er zijn ook soorten bijgekomen.

Aantal vlinders per soort: dat lijkt veel lager dan in de tijd van Dijkstra, al kun je de aantallen niet exact vergelijken. Hieronder een paar voorbeelden uit de data van Dijkstra:

haarbos	Ochropleura	plecta	1230
gewone breedvleugeluil	Diarsia	rubi	1595
huismoeder	Noctua	pronuba	3318
granietuil	Lycophotia	porphyrea	3940
graswortelvlinder	Apamea	monoglypha	786
grijze grasuil	Mythimna	pudorina	1921
stompvleugelgrasuil	Mythimna	impura	1381

6. Pauze.

7. Impressie van een natuurreis door Costa Rica (Andy Saunders).

Andy is dit voorjaar 23 dagen op vakantie naar Costa Rica geweest. Andy had van Siep en Jannie Sinnema gehoord, dat dit land een hotspot voor biodiversiteit was. Dus de stoute schoenen maar aangetrokken. De reis verliep vanuit San José via de rode route.

De reisgroep bestond uit 20 deelnemers en er was een Nederlandse reisleader. Na 5 regendagen (!) spotte Andy bij Rancho La Pavona de eerste dagvlinder > *Anarta fatima*. En vervolgens *Heliconius hecale*, *Siproeta stelenes* (Malachietvlinder), *Danaus plexippus* (Monarchvlinder), *Heracles thoas*, *Euptoieta hegesia*, *Heliconius eleuchia*, *Anartia jatrophae*, *Heliconius charitonia*. Van deze soorten krijgen we prachtige foto's te zien. De schitterend blauwe *Morpho helenor* verscheen ook 's ochtends heel vroeg. Een droom van Andy was uitgekomen! Er komt een foto voorbij met een aantal slakrupsen (Familie *Limacodidae*); zwarte exemplaren met een groen rugzadel waarvan Andy de wetenschappelijke naam nog niet heeft gevonden. Vermoedelijk *Acharia hyperoche*. Vervolgens passeren enkele foto's met gifkikkers. Een groene soort met zwarte stippen en rode Aardbeikikkers (beide soorten behoren tot de Familie *Dendrobatidae*). De volgende foto laat een drietal prachtige vogels zien, namelijk de Quetzal, de Geelwanglori en de Zwartsnaveltoekan. Daarna foto's van een Scharlaken Ara (een papegaaiensoort) en van een schitterend blauw-turquoise kolibrie. De laatste foto's die Andy aan ons laat zien, geven beelden van een luiaard, een Agoeti (een vrij groot knaagdier), een gele boomslang, een tapir en van een tweetal Capucijnnapen.

8. Presentatie over vlinders en insecten van Wallis - Zwitserland (Gerard Bergsma).

Gerard toont in zijn presentatie de schoonheid van het Zwitserse natuurlandschap en van de grote variatie aan vlinders en insecten, die in zijn favoriete Wallis met het dal van de Rhône kunnen worden waargenomen.

9. Rondvraag.

Er is niets voor de rondvraag.

10. Sluiting.

Siep Sinnema sluit de bijeenkomst en wenst iedereen een goede reis naar huis.

Verslag excursie Schaopedobbe bij Elsloo op zaterdag 12 augustus 2025

Gerard Bergsma (tekst en foto's)

De weersomstandigheden waren prima die dag met een temperatuur van circa 25 graden, windkracht 3 en 2/8 bewolkt. Om 14.00 uur stond een groep van 20 deelnemers bij de toegang tot de Schaopedobbe klaar voor deze excursie. Direct na de slagboom wandelden we linksaf een langgerekt en geaccidenteerd veld in (**Fig.1**).

Dit was vroeger weiland en is (na te zijn afgeplagd) teruggegeven aan de natuur. Het is een behoorlijk schraal terrein geworden met een ondiepte in het midden waar na een periode van langdurige regen water in blijft staan. Dat was nu niet het geval. De heide bloeide volop en er waren direct veel dagvlinders te zien, zoals Citroenvlinder, Koevinkje (talrijk), Bruine vuurvlinder (4 mannetjes), Zwartspriddikkopje (talrijk), Groot dikkopje, Heideblauwtje, Dagpauwoog, Atalanta, Bruin zandoogje, Oranje zandoogje, Groot koolwitje, Boombblauwtje.

Fig. 1: excursie Schaopedobbe.

Ook werden een aantal (al dan niet dagactieve) macronachtvlindersoorten waargenomen: Zuringspanner (*Lythria cruentaria*), Weegbreemot (*Pyrausta despicata*), Metaalvlinder (*Adscita statice*), Geblokte zomervlinder (*Thalera fimbrialis*), Gewone heispanner (*Ematurga atomaria*), Bruine grijsbandspanner (*Cabera exanthemata*), Lieveling (*Timandra comae*) plus een vijftigtal rupsen van de Sint-jacobsvlinder (*Tyria jacobaeae*) op Jakobskruiskruid (*Senecio jacobaea*). Tevens enkele micronachtvlindersoorten > Gewone grasmot (*Chrysoteuchia culmella*), Heidepistoolmot (*Aristotelia ericinella*) plus een tiental gallen van de Harsbuilmot (*Retinia resinella*) aan de uiteinden van dennentakken. Voorts werden hier nog een tweetal Wespddieven (*Pernis apivorus*) in de lucht gesignaleerd en een Viervlek (*Libellula quadrimaculata*) op een uitkijkpost. Na de rondwandeling over het eerste veld vervolgden we onze trektocht over het officiële wandelpad door een stukje bos waar een indrukwekkende Gewone heksenboleet (*Boletus erythropus*) aan de kant van het pad stond, richting de zandverstuiving. Bij een plekje waar Kleine tijm (*Thymus serpyllum*) in bloei stond, zagen we een viertal Heivlinders, twee Eikenpages, twee Hooibeestjes, een Kleine vos, een Gestreepte goudspanner (*Camptogramma bilineata*), een volwassen rups van de Nachtpauwoog (*Saturnia pavonia*), enkele Bastaardzandloopkevers (*Cicindela hybrida*) en een Stekelsluisvlieg (*Tachina grossa*) foeragerend op de

Fig. 2: Bruine vuurvliinder (vrouwje)
(*Lycaena tityrus*)

Kleine tijm. Deze forse vlieg is o.a parasitair op de Veelvraat (*Macrothylacia rubi*) en andere harige rupsen. Over de zandverstuiving liepen we daarna naar het eerste fort (een typische verhoging in het landschap) waar een viertal Kleine vuurvinders rondvlogen. Verder in het plaatselijke struweel een vrouwtje Citroenvlinder, een Zwartsprietdikkopje, een Eikenpage en een Zuringspanner (*Lythria cruentaria*). Ons aanvullend doel deze middag was om in ieder geval de bloemrijke akkers aan de westkant van de Schaopedobbe te

bezoeken. Maar eerst passeerden we een zeer biodivers terrein langs het pad westwaarts over de Schaopedobbe. Hier zagen we tal van vlinders, waaronder een vrouwtje Bruine vuurvliinder (**Fig.2**), Bruine en Oranje zandoogjes, twee Landkaartjes, Icarusblauwtjes, Kleine vuurvinders, een Bont zandoogje, een Boomblauwtje, drie Koevinkjes, een Gestreepte goudspanner (*Camptogramma bilineata*), minstens tien Sint-jansvlinders (*Zygaena filipendulae*), minstens honderd rupsen van de Sint-jacobsvlinder (*Tyria jacobaeae*), Weegbreemotten (*Pyrausta despicata*), een Egale stofuil (*Hoplodrina blanda*). Tevens vlogen hier de Steenrode heidelibel (*Sympetrum vulgatum*) en de Bloedrode heidelibel (*Sympetrum sanguineum*). Op de bloemrijke akkers stuitte we op Dagpauwogen, Distelvlinders, Koevinkjes, Hooibeestjes, Citroenvlinders, Zwartsprietdikkopjes, een Metaalvlinder (*Adscita statice*) foeragerend op een Korenbloem (*Centaurea cyanus*), een Bruidsmot (*Sitochroa palealis*), een Grote keizerlibel (*Anax imperator*), een Waterschorpioen (*Nepa cinerea*) en een Gewone oeverloopkever (*Elaphrus riparius*). Terug op het pad langs de westkant van de Schaopedobbe en langs het hoekven terug naar onze auto's opnieuw een keur aan vlinders en insecten, zoals tenminste tien Koevinkjes, Bont zandoogje, Bruine zandoogjes, Boomblauwtjes, Klein geaderd witje, Dagpauwoog, Oranje zandoogjes, een rups van de Veelvraat (*Macrothylacia rubi*), een Zilverstreep (*Deltote bankiana*), een Witte grijsbandspanner (*Cabera pusaria*), een Gestreepte goudspanner (*Camptogramma bilineata*), een Gerande spanner (*Lomaspilis marginata*), enkele Gamma-uilten (*Autographa gamma*), een bijzonder gaaf Karmozijnrood weeskind (*Catocala sponsa*), een Muntvlindertje (*Pyrausta aurata*), een Houtpantserjuffer (*Chalcolestes viridis*), een Gewone oeverlibel (*Orthetrum cancellatum*), twee Steenrode heidelibellen (*Sympetrum vulgatum*), een Bloedrode heidelibel (*Sympetrum sanguineum*) en een Lantaarntje (*Ischnura elegans*). Om 17.15 uur waren we terug

bij de auto's. Iedereen was content over deze prachtige middag met veel zonneschijn en 24 soorten dagvlinders, diverse soorten dagactieve macronachtvlinders en andere insecten. De meeste deelnemers vertrokken daarna naar huis. Een klein groepje ging in het nabijgelegen Elsloo bij een snackbar eten. 's Avonds werden er verspreid aan de zuid- en oostkant van de Schaopedobbe een achttal lichtopstellingen voor het nachtvlinderen geplaatst. De omstandigheden waren prima voor deze activiteit, want er stond nauwelijks wind, behoudens een tijdelijke en plaatselijke windvlaag, waardoor een op een hoogte geplaatst laken omverwaaide. De temperatuur was ook heel redelijk en zou in de loop van de nacht dalen naar 15 graden. Omstreeks 21.30 uur werden de lampen aangezet. Jaap had inmiddels al een Eikenwesp-vlinder

Fig. 3: Heideringelrups (*Malacosoma*

(*Synanthedon vespiformis*) gevangen. Een aantal exemplaren van de Heideringelrups (*Malacosoma castrensis*) (Fig.3) verscheen als een van de eerste vlindersoorten op diverse lakens. Van deze soort werden uiteindelijk 37 exemplaren geteld. Ook 10 (gewone) ringelrupsen (*Malacosoma neustria*) kwamen langs. De familie van de Eenstaartjes (*Drepanidae*) was vertegenwoordigd met 8 soorten, waaronder de

Vuursteenvlinder (*Habrosyne pyritoides*), de Orvlinder (*Tethea or*) en de Tweestip-orvlinder (*Ochropacha duplaris*). Van de familie van de Pijlstaarten (*Sphingidae*) werden 36 exemplaren gezien, verdeeld over 5 soorten. De Spanners (*Geometridae*)

Fig. 4: Geblokte zomervlinders (*Thalera fimbrialis*)

Fig. 5: Geelpurperen spanners (*Idaea muricata*)

kwamen uit op 54 soorten, waaronder maar liefst 15 Geblokte zomervlinders (*Thalera fimbrialis*) (**Fig.4**) en 5 Geelpurperen spanners (*Idaea muricata*) (**Fig.5**). Beide soorten zijn zeldzaam. Van de familie van de Tandvlinders (*Notodontidae*) werden 10 soorten op de lakens waargenomen, waaronder een tweetal Wilgenhermelijnvlinders (*Furcula bifida*). De familie van de Uilen (*Noctuidae*) was deze nacht met 60 soorten aanwezig, waaronder een Veenheide-uil (*Acronicta menyanthidis*), een tweetal Goudhaarvilen (*Acronicta auricoma*), een gestippelde rietboorder (*Lenisa geminipuncta*) en 3 heremietvilen (*Ipimorpha retusa*).

Fig. 6:
Oosterse schone
(*Eratophyes
amasiella*)

Fig. 7: Klokbladroller
(*Philedone gerningana*)

De micronachtvlinders kwamen ook in behoorlijk aantal op de verlichte lakens af. In totaal 79 soorten werden er genoteerd. Een exotisch uitziende Oosterse schone (*Eratophyes amasiella*) (**Fig.6**) werd door Andy op het laken aangetroffen en die werd daar heel blij van. Ook een kleurrijke Klokbladroller (*Philedone gerningana*) (**Fig.7**) landde op een van de lakens en wat te zeggen van de mooie Geisha (*Olethreutes arcuella*). Ook twee soorten vedermotten werdenesignaleerd en wel de Havikskruidvedermot (*Oxyptilus chrysodactyla*) en de Streepzaadvedermot (*Oxyptilus distans*). Omstreeks 03.00 uur werden de lichtopstellingen afgebroken.

Het resultaat van deze dag- en nachtexcursie: 274 vlindersoorten, verdeeld over 24 soorten dagvlinders, 171 soorten macronachtvlinders en 79 soorten micronachtvlinders.

Verslag excursie Makkumersúdwaard en Koaiwaard 23 augustus 2025

Gerard Bergsma

Het was die dag 19 graden, deels zonnig (4/8 bewolkt) met een vrij krachtige wind (3 á 4 Beaufort). Om 14.00 uur verzamelden zich 11 deelnemers voor deze excursie op de grote parkeerplaats aan de Suderseewei van Makkum richting de kust. Daarvandaan reden we naar de oude brandweerkazerne van Makkum aan de Waardwei, de toegangsweg naar de Makkumersúdwaard. Hier konden we onze auto's parkeren. Aan de zuidkant van de brandweerkazerne was, langs het wandelpad, een gebiedje met ruige begroeiing. Hier stonden veel pollen bloeiende Heelblaadjes (*Pulicaria dysenterica*), waarop talrijke insecten zoals hommels, bijen en zweefvliegen foerageerden. Iets verder lopend kwamen we op een open deel van de Súdwaard waar de wind vrij spel had (**Fig. 1**)

Fig. 1: Excursie
Makkumersúdwaard
Foto:
Jannie Sinnema

Hier zagen we in de lage kruidenrijke begroeiing een aantal Klein geaderde witjes (*Pieris napi*). Tevens een Muntvlindertje (*Pyrausta aurata*), een Aangebrande valkmot (*Evergestis extimalis*), een Smalle witlijngrasmot (*Agriphila selasella*) en een tiental Weegbreemotten (*Pyrausta despicata*), alle vier soorten uit de Familie *Crambidae* - Grasmotten. Naast Gewone rolklaver (*Lotus corniculatus*) stond er ook Gewone smeewortel (*Symphytum officinale*) in bloei en tot onze verbazing vonden we een vrouwtje van het Icarusblauwtje (*Polyommatus icarus*) op Heelblaadjes (*Pulicaria dysenterica*). Door de harde wind viel het niet mee om deze scherp op de foto te krijgen. Dat gold ook voor een exemplaar van de Klaverspanner (*Chiasmia clathrata*) (**Fig. 2**) van de Familie *Geometridae* - Spanners. Nadat we een bruggetje waren overgestoken, belandden we op een luwe open plek in een bosschage. Ook

hier troffen we enkele Icarusblauwtjes (*Polyommatus icarus*) aan, waaronder een bijzonder mooi exemplaar, een vrouwtje met prachtig blauwe bestuiving in plaats van een egaal bruine kleur op de bovenkant van de vleugels. Op deze plek zagen we bovendien een Kleine vuurvvlinder (*Lycaena phlaeas*), een Atalanta (*Vanessa atalanta*), een Kleine vos (*Aglais urticae*), een mannetje Bloedrode heidelibel (*Sympetrum sanguineum*), een Paardenbijter (*Aeshna mixta*), een Grote groene sabelsprinkhaan (*Tettigonia viridissima*) en een Luipaardlichtmot (*Nomophila noctuella* - Familie *Crambidae* - Grasmotten). Tot slot zagen we nog twee Watersnippen (*Gallinago gallinago*), twee IJsvogels (*Alcedo atthis*) en een mannetje

Fig. 2: Klaverspanner (*Chiasmia clathrata*)
Foto:
G. Bergsma

Bruine kiekendief (*Circus aeruginosus*). Onze tijd op de Makkumersúdwaard zat erop. Terug naar de auto's en zuidwaarts langs de dijk richting Piaam voor een bezoek aan de Koaiwaard en de vogelkijkhut. Iets ten zuiden van Piaam de auto's op een parkeerplaats gezet. Aan de overkant van de zeedijk bij de Koaiwaard waren ook weer bloeiende Heelblaadjes (*Pulicaria dysenterica*) aanwezig en daarop zagen we tot onze verrassing een zeldzame Heelblaadjespalpmot (*Apodia bifractella* - Familie *Gelechiidae* - Palpmotten). Vlak daarbij zat ook een exemplaar van de Lieveeling (*Timandra comae* - Familie *Geometridae* - Spanners). Vanaf de zeedijk zagen we in de verte een Visarend (*Pandion haliaetus*) op een paaltje vlakbij de oever van het IJsselmeer zitten. Deze roofvogel bevond zich dichtbij de vogelkijkhut aan het eind van het pad over de Koaiwaard. Onderweg over dit pad vlogen verscheidene exemplaren van de Brandnetelmot (*Anthophila fabriciana* - Familie *Choreutidae* - Glittermotten) en wederom enkele Heelblaadjespalpmotten die we hier en daar goed konden fotograferen. Ook de sluipwesp *Eurylabus tristis* werd op de foto gezet. Deze parasiteert met name op de Gewone silene-uil (*Hadena bicruris* - Familie *Noctuidae* - Uilen). Vanuit de vogelkijkhut hadden we een prominent zicht op de Visarend (met prooi) en deze kon prachtig worden vastgelegd. Op de terugweg

richting de zeedijk werd nog een rups van het Roesje (*Scoliopteryx libatrix* - Familie *Erebidae* - Spinneruilen) in het struikgewas gevonden. Terugrijdend richting Makkum werd nog een bezoek afgelegd bij een plaatselijke boomgaard van een familielid van Gerard om te bekijken, of hier in de avond enkele lichtinstallaties konden worden geplaatst. We werden welkom geheten door Eef Bergsma (nichtje van Gerard) en haar partner Dolf van Weezel Errens (die beide deze boomgaard beheren) en getrakteerd op een glas pure appelsap met een stuk koek. Dolf vertelde vervolgens het verhaal over het ontstaan van de boomgaard in dit agrarische landschap. Dat dit stuk land ooit eigendom was van de kerkgemeenschap in Makkum en zo'n 45 jaar geleden in de verkoop werd gedaan om opbrengsten te genereren. Een volle neef van Gerard kocht het en creëerde er een boomgaard. Vroeger was dit gebied onderdeel van het oude cultuurlandschap rond Makkum. Ten westen van de boomgaard ligt een smalle kreek, die uitmondt in de Lytse Sylroede onder Makkum. Omstreeks 18.00 uur gingen we eten in een snackbar vlakbij de parkeerplaats aan de Suderseewei ten zuidwesten van Makkum. Daarna vertrokken Siep & Jannie, Reinder en Herre naar de eerder deze middag bezochte, beschutte plek op de Makkumersúdwaard om daar te gaan lichten. Naar de boomgaard vertrokken Anneke, Luut, Jaap, Reinie, Hessel en Gerard. Op de Makkumersúdwaard werden twee lakens opgesteld en in de boomgaard drie, zodat we in twee verschillende biotopen vlinders konden inventariseren. Na de prachtige zonsondergang konden de lampen om 20.45 uur al aan. Om 21.40 uur verscheen de prachtige Essengouduil (*Atethmia centrago*) (Fig. 3) op het laken van Gerard. Hoe kon het ook anders onder een grote es in de boomgaard! In totaal werden op beide locaties vijf exemplaren van de Essengouduil

Fig. 3: Essengouduil (*Atethmia centrago*)

Fig. 4: Goudgele boorder (*Gortyna flavago*)

Foto's: G. Bergsma

waargenomen. Om 21.30 uur werden wij in de boomgaard voorzien van koffie met een stroopwafel. Wat een service! De collega's op de Makkumersúdwaard moesten dit helaas ontberen, maar die vingen dan weer 4 exemplaren van de Witte eenstaart (*Cilix glaucata*). In de boomgaard verscheen een Populierenpijlstaart (*Laotloe populi*) op het laken van Anneke plus een Witte-l-uil (*Mythimna l-album*). Die laatste soort kwam ook bij Reinder op bezoek. Op beide locaties ook een Smalvleugelrietboorder (*Chilodes maritima*), maar die zagen er verschillend van elkaar uit, bleek uit de foto's. Reinder ving een Klein muisbeertje (*Pelusia obtusa*). Op beide locaties werden exemplaren van de Goudgele boorder (*Gortyna flavago*) (Fig. 4) genoteerd. Zowel Jaap als Anneke kregen bezoek van een Rood weeskind (*Catocala nupta*). De locatie waar Anneke in de boomgaard stond, bleek een samenscholingsplek voor de Oranje wortelboorder (*Triodia sylvina*) te zijn. Maar liefst 10 stuks kreeg ze te zien en Jaap had eveneens 1 exemplaar. Ook op het laken van Siep & Jannie op de Makkumersúdwaard verscheen een Oranje wortelboorder. Bijzondere micronachtvlinders in de boomgaard waren een Satijnlichtmot (*Palpita vitrealis*), een scherpe kuifbladroller (*Endothenia marginana*), een Bruine essenmot (*Prays ruficeps*) en een Witschouderbladroller (*Acleris variegana*). Op de

Fig. 5: Gegolfde lichtmot (*Anania crocealis*)

Foto: G. Bergsma

het verscheidene exemplaren van de Gegolfde lichtmot (*Anania crocealis*) (Fig. 5) op het laken van Reinder. Deze bijzondere soort hadden we ook al in de middag tijdens de wandeling waargenomen. Op de súdwaard verder nog een Gegolfde grasmot (*Agriphila geniculea*) en twee exemplaren van de Kleine zwartwitmot (*Ethmia quadrillella*).

Omstreeks 00.30 uur (op de Makkumersúdwaard) tot 01.00 uur (in de boomgaard) werden de lichtopstellingen afgebroken, omdat het te koud werd.

Het resultaat van deze dag- en nachtexcursie: 117 vlindersoorten, verdeeld over 5 soorten dagvlinders, 61 soorten macronachtvlinders en 51 soorten micronachtvlinders.

Rupsen- en bladmijnenexcursie in de Alde Feanen

Anneke van der Veen (tekst en foto's)

De Alde Feanen is een zeer uitgestrekt moerasgebied van 2500 hectare van internationale betekenis en valt onder het Natura 2000 beheerplan en is eigendom van It Fryske Gea. In het gebied broeden meer dan 100 soorten vogels en er komen meer dan 500 soorten planten voor. Een bijzonder vegetatietype in het gebied zijn de blauwgraslanden met blauwe en blonde zegge, moerasviooltje en knoopkruid. Andere aanwezige plantensoorten van de blauwgraslanden zijn de Spaanse ruiter, het moeraskartelblad, de addertong, de zonnedauw en de wateraardbei. Ook de veenhei is een zeldzaam vegetatietype. Op het schrale veen groeien, naast dophei en struikhei, soorten als eenarig wollegras, ronde zonnedauw, rode bosbes, moerasvaren en rietorchis. Ook komt er wilde gagel voor. Een veelvoorkomend vegetatietype in De Alde Feanen is het rietland, waaronder het veenmosrietland, het biotoop van de zeldzame noordse woelmuis.

Deze excursie bestond uit het specifiek zoeken naar minerende vlinders en rupsen. Alle blaadjes van elke struik en boom werden nauwkeurig bekeken of er ook vreemde kronkelende gangetjes aanwezig waren. Dat zijn namelijk de afdrucken van de weg die bekropen wordt door een minirupsje van een micro-nachtvlinder. Ook werd gebruik gemaakt van klopschermen en een sleepnet (**Fig.1**).

Fig. 1 : Rupsen en mijnen zoeken in de Alde Feanen

Op zaterdag 27 september om 14:00 uur was de aanvang op de Wandelparkeerplaats Kuierpaad te Eernewoude van het Nationaal Park de Alde Feanen. Het was half bewolkt en zo'n 17 graden, goed weer voor zo'n excursie. Vanuit dit startpunt konden verschillende wandelpaden bewandeld worden, door de

15 aanwezig in het Wikelslân. Dicht bij een moerasbosje zijn een aantal weilanden, dat was ooit een ondoordringbaar moeras. Maar door de winning van veen zijn er petgaten ontstaan. De slootjes waren bedoeld om het veen af te voeren. Beheerder 't Fryske Gea heeft hier de afgelopen jaren veel geïnvesteerd in het verbeteren van dit gebied om het voor de toekomst te behouden. De watertjes

Fig. 2: *Endothenia pullana* (moeraskuifbladroller).

Fig. 3: *Acronicta psi* (psi-uil)

dreigden dicht te groeien en daarmee verdween dan ook de aanwezige natuur.

Er werd al snel van alles gevonden, waaronder een heel bijzondere bladrollerrups: *Endothenia pullana* (moeraskuifbladroller) (**Fig.2**) Hoewel deze

Fig. 4:
Acronicta leporina (schaapje)

Fig. 5:
Acronicta
rumicis
(zuringuil)

niet echt als een bladroller leeft. De rups zit namelijk in de stengel van moerasandoorn. Gerrit Tuinstra vond al snel een paar stengels die wat dikker waren op een bepaald punt. Er werden 12 soorten macro-rupsen gevonden, waaronder de prachtige *Acronicta psi* (psi-uil) (Fig.3),

Fig. 6: *Selenia dentaria* (herculesje).

Fig. 7: *Hemithea aestivaria* (kleine zomervlinder)

(schaapje) (Fig.4) en de *Acronicta rumicis* (zuringuil) (Fig.5), van de familie Noctuidae (uilen). Uit de familie Geometridae (spanners), kwamen ook mooie exemplaren voorbij: *Selenia dentaria* (herculesje) (Fig.6), *Hypomecis roboraria* (grote spikkelspanner) en de typerende *Hemithea aestivaria* (kleine zomervlinder) (Fig.7) die je snel herkent door vier uitsteeksels bij de kop.

Fig. 8: *Cyclophora punctaria*
(Gestippelde oogspanner)

Twee zijn van de diep ingesneden kop en nog eens twee uitsteeksels vlak achter de kop. Ook zagen we nog 3 dagvlinders en heel veel kleurrijke *Araneus marmoreus* (marmerspin), wat een variatie. Acht Imago's van de macro- en micronachtvlinders werden ook genoteerd, waaronder de mooie *Xanthia togata* (wilgengouduil) en een mooie *Epinotia ramella* (gemarmerde oogbladroller). Ook bladmijnen werden er genoeg gevonden, totaal 23

soorten en nog 1 zakdrager en 4 kokermotten. Hieronder is de totaalijst te zien, waaronder 33 nieuwe voor dit gebied. Dus dit was een uitstekend resultaat op 1 middag. Reinder Wijma, die nu de inventarisatie sinds een aantal jaren bijhoudt, was erg content met deze uitslag.

soortnaam	wet. naam	familie	stadium plant	
Vuilboomooglapmot	<i>Bucculatrix frangutella</i>	Bucculatricidae (ooglapmotten)	mijn	Sporkehout
Eikenooglapmot	<i>Bucculatrix ulmella</i>	Bucculatricidae (ooglapmotten)	mijn	Zomereik
Heksenmutskokermot	<i>Coleophora ahenella</i>	Coleophoridae (kokermotten)	zak/koker	Sporkehout
Geelsnuiteiken-kokermot	<i>Coleophora ibipennella</i>	Coleophoridae (kokermotten)	zak/koker	Zomereik
Spatelvormige berkkokermot	<i>Coleophora milvipennis</i>	Coleophoridae (kokermotten)	zak/koker	Ruwe berk
Witsprietkokermot	<i>Coleophora violacea</i>	Coleophoridae (kokermotten)	zak/koker	Zwarte els
Hopprachtmot	<i>Cosmopterix zieglerella</i>	Cosmopterigidae (prachtmotten)	mijn	Hop
Luipaardlichtmot	<i>Nomophila noctuella</i>	Crambidae (grasmotten)	imago	
Muisbeertje	<i>Pelosia muscerda</i>	Erebidae (spinneruilen)	imago	

Stro-uiltje	<i>Rivula sericealis</i>	Erebidae (spinneruilen)	imago	
Kleine zomervlinder	<i>Hemithea aestivaria</i>	Geometridae (spanners)	rups	
Melk witte zomervlinder	<i>Jodis lactearia</i>	Geometridae (spanners)	rups	Zomereik
Bitterzoetmot	<i>Acrolepia autumnitella</i>	Glyphipterigidae (parelmotten)	mijn	Bitterzoet
Bruine elzenstelmtot	<i>Caloptilia elongella</i>	Gracillariidae (mineermotten)	mijn	Zwarte els
Hopstelmtot	<i>Caloptilia fidella</i>	Gracillariidae (mineermotten)	mijn	Hop
Donkere esdoornstelmtot	<i>Caloptilia rufipennella</i>	Gracillariidae (mineermotten)	mijn	Gewone esdoorn
Berkenzebramtot	<i>Parornix betulae</i>	Gracillariidae (mineermotten)	mijn	Ruwe berk
Gewone esdoornvouwmot	<i>Phyllonorycter geniculella</i>	Gracillariidae (mineermotten)	mijn	Gewone esdoorn
Prachteikenvouw-mot	<i>Phyllonorycter lautella</i>	Gracillariidae (mineermotten)	mijn	Zomereik
Gewone elzenvouwmot	<i>Phyllonorycter rajella</i>	Gracillariidae (mineermotten)	mijn	Zwarte els
Wilgenvouwmot	<i>Phyllonorycter salicicolella</i>	Gracillariidae (mineermotten)	mijn	Wilg spec.
Lijsterbesvouwmot	<i>Phyllonorycter sorbi</i>	Gracillariidae (mineermotten)	mijn	Wilde lijsterbes
Berkenvouwmot	<i>Phyllonorycter ulmifoliella</i>	Gracillariidae (mineermotten)	mijn	Ruwe berk
Berkenzilvervlekmot	<i>Heliozela hammoniella</i>	Heliozelidae (zilvertvlekmotten)	mijn	Ruwe berk
Rietvink	<i>Euthrix potatoria</i>	Lasiocampidae (spinners)	rups	Riet
Hangmatmot	<i>Lyonetia clerkella</i>	Lyonetiidae (sneeuwvlekmotten)	mijn	
Voorjaarskort- vleugelmot	<i>Diurana fagella</i>	Lypusidae (zaksikkelvlekmotten)	rups	Ruwe berk
Bramenblaasmijn- mot	<i>Ectoedemia rubivora</i>	Nepticulidae (dwergmineermotten)	mijn	Braam spec.
Donkere berkenmineermot	<i>Stigmella confusella</i>	Nepticulidae (dwergmineermotten)	mijn	Ruwe berk

Gewone lijsterbesmineermot	<i>Stigmella nylandriella</i>	Nepticulidae (dwergmineermotten)	mijn	Wilde lijsterbes
Esdoornmineermot	<i>Stigmella speciosa</i>	Nepticulidae (dwergmineermotten)	mijn	Gewone esdoorn
Schaapje	<i>Acronicta leporina</i>	Noctuidae (uilen)	rups	Zwarte els
Psi-uil	<i>Acronicta psi</i>	Noctuidae (uilen)	rups	Zwarte els
Zuringuil	<i>Acronicta rumicis</i>	Noctuidae (uilen)	rups	Zwarte els
Gamma-uil	<i>Autographa gamma</i>	Noctuidae (uilen)	imago	
Groente-uil	<i>Lacanobia oleracea</i>	Noctuidae (uilen)	rups	
Wilgengouduil	<i>Xanthia togata</i>	Noctuidae (uilen)	imago	
Dagpauwoog	<i>Aglais io</i>	Nymphalidae (aurelia's)	imago	
Bont zandoogje	<i>Pararge aegeria</i>	Nymphalidae (aurelia's)	imago	
Klein koolwitje	<i>Pieris rapae</i>	Pieridae (witjes)	imago	
Gewone zakdrager	<i>Psyche casta</i>	Psychidae (zakdragers)	zak/koker	
Dwergvedermot	<i>Adaina microdactyla</i>	Pterophoridae (vedermotten)	mijn	Koninginne- kruid
Windevedermot	<i>Emmelina monodactyla</i>	Pterophoridae (vedermotten)	imago	
Gele bramenvlekmot	<i>Coptotriche marginea</i>	Tischeriidae (vlekmineermotten)	mijn	Braam spec.
Gewone eikenvlekmot	<i>Tischeria ekebladella</i>	Tischeriidae (vlekmineermotten)	mijn	Zomereik
Gehakkelde bladroller	<i>Acleris emargana</i>	Tortricidae (bladrollers)	imago	
Moeraskuifblad-roller	<i>Endothenia pullana</i>	Tortricidae (bladrollers)	rups	Moeras- andoorn
Gemarmerde oogbladroller	<i>Epinotia ramella</i>	Tortricidae (bladrollers)	imago	
Herculesje	<i>Selenia dentaria</i>		rups	
Grote spikkelspanner	<i>Hypomecis roboraria</i>		rups	
Berkeneenstaart	<i>Drepana falcataria</i>		rups	Els
Witte grijsbandspanner	<i>Cabera pussaria</i>		rups	
Gestippelde oogspanner	<i>Cyclophora punctaria (Fig.8)</i>		rups	

Vlinders blijven onvoorspelbaar

Martin Manson (tekst en foto's)

Pas 4 jaar echt actief met nachtvlinders en toch al 525 soorten gezien. In 2025 had ik 82 nieuwe soorten die ik had willen noemen met een foto maar ik heb me toch maar ingehouden en een selectie gemaakt.

Eerst wil ik toch ook een paar dagvlinders melden die ook nieuw waren, deels gezien dankzij de prachtige excursies die jullie organiseren. Nieuw voor mij was de Bruine vuurvler (*Lycaena tityrus*) (**Fig.3**) tijdens de excursie op de Schaopedobbe. Verder heb ik in de tuin eindelijk een foto kunnen maken van de Koninginnenpage (*Papilio machaon*) (**Fig.1**). En bij de pier bij Holwerd een paar Oranje

Fig. 1: Koninginnenpage (*Papilio machaon*)

luzernevlinders (*Colias crocea*) (**Fig.2**) en op Schiermonnikoog een paar Aardbeivlinders (*Pyrgus malvae*).

Ik zet zo nu en dan een laken op in de tuin, dit jaar in totaal 10 keer. Verder werk ik met smeer op boomstammen. Ik ben voor de Vlinderstichting een meetpunt nachtvlinders, exclusief de zgn. micro's. Dit jaar heb ik ontdekt dat er veel eerder in het jaar vlinders op de

led-emmer afkomen dan verwacht, in maart zelfs met enorme aantallen. Verbazend want in de jaren daarvoor was de opkomst bescheiden. Het hoogste aantal was 97 Kleine voorjaarsuilen (*Orthosia cruda*) gevolgd door 43 kleine voorjaarsspanners (*Agriopsis leucophaearia*).

Fig. 2: Oranje luzernevlinders (*Colias crocea*)

Fig. 3: Bruine vuurvler (*Lycaena tityrus*)

Hieronder het overzicht van mijn persoonlijke telgegevens van 2025 (t/m 26 september).

Jaar	Aantal soorten	Aantal individuen	Aantal bezoeken	Gemiddeld aantal individuen per bezoek
2025	151	2066	152	13,6
2024	118	703	80	8,8
2023	108	443	53	8,4
2022	81	214	27	7,9
Totaal	223	3426	312	11,0

De volgende selectie heb ik gemaakt uit de voor mij nieuwe nachtvlinders die ik in 2025 heb gezien.

Op 1 mei bij het laken de Elzenuil (*Acronicta alni*) (**Fig.4**), deze had ik als rups wel eerder gehad maar niet als vlinder.

Fig. 4: Elzenuil
(*Acronicta alni*)

Fig. 5: Geoogde langsprietmot
(*Nemophora ochsenheimerella*)

Fig. 6: Eikenvoorjaarsuil
(*Orthosia miniosa*).

De avond erna bij het laken de Eikenvoorjaarsuil, (*Orthosia miniosa*) (**Fig.6**).

In huis, op 7 mei, verscheen de Oosterse schone (*Eratophyes amasiella*) .

Overdag op 22 mei tussen vele Geelbandlangsprietmotten (*Nemophora degeerella*) opeens deze Geoogde langsprietmot (*Nemophora ochsenheimerella*) (**Fig.5**).

Op 14 mei zaten tussen de meikevers deze Baardsnuituil (*Pechipogo strigilata*) en het Geel spannertje (*Hydrelia flammeolaria*), de volgende nacht had ik opnieuw het laken opgezet en toen verscheen de Marmeruil (*Polia nebulosa*).

Twee weken later, op 1 juli, had weer het laken opgezet en pas de volgende dag ontdekte ik op de foto deze mooie Oranje granietmot (*Scoparia pyralella*)

Overdag tijdens onze excursie op de Schapedobbe ook de mooie Metaalvlinder (*Adscita statices*) (Fig.7).

Fig. 7: Metaalvlinder
(*Adscita statices*)

Fig. 8: Getekende gammauil
(*Macdunnoughia confusa*)

Op 18 juli hadden we samen met de familie Sinnema 2 lakens en onder goede omstandigheden beleefden we een topnacht (tot 03:00!!) waarbij we totaal 94 macro-soorten hadden, maar liefst 7 nieuwe soorten voor mij zoals de Geelbruine rietboorder (*Archanara dissoluta*) en de Roodbruine vlekuil (*Amphipoea oculea*) (Fig 9).

Fig. 9: Roodbruine vlekuil
(*Amphipoea oculea*)

Fig. 10: Wilgentandvlinder
(*Notodonta tritophus*).

De Springzaadbladroller (*Pristerognatha fuligana*) die ik 17 augustus op de reuzenbalsemien ontdekte trok een zonderling aan. Voor de grap hadden we gezegd toen we deze waarneming op Waarneming.nl hadden gezet: “straks staat er weer iemand op de stoep” en ja hoor! Binnen 2 uur nadat ik deze waarneming gemeld had stond een soortenjager helemaal uit Haren bij ons hek en begon over dit microotje. Dolblij dat hij in onze tuin mocht kijken en hem kon bijschrijven.

Op 19 augustus hadden we lekker weer en tussen hoornaars deze mooie Wilgentandvlinder (*Notodonta tritophus*) (**Fig.10**).

De excursie naar de Makkumer zuidwaard gaf toch nog de klaverspanner (*Chiasmia clathrata*) die ik al eerder ten onrechte thuis meende te hebben gezien, maar helaas was ik toen gefopt door Obsidentify.

Smeer resulteert deze herfst ook in leuke en nieuwe waarnemingen. Op 30 augustus had ik de Blauwvleugeluil (*Peridroma saucia*) en op 14 september de Bruine herfstuil (*Agrochola circellaris*)

Tussendoor hadden we op 1 september ook nog gewoon overdag de Getekende gammauil (*Macdunnoughia confusa*) (**Fig.8**) en als laatste op de Guldenroede op 14 september overdag een Skeletteermot (*Choreutis pariana*)

Het blijft spannend wat je steeds weer vindt en je blijft verrast door de enorme variatie!

Nachtvlinders in Stiens 2025

Regina Ynsen (tekst en foto's)

Deze zomer viel vooral het Zwart weeskind (*Mormo maura*) op. Vorig jaar ging het al goed met deze soort in mijn tuin, dit jaar nog beter. Vanaf begin juli zaten er veel op smeer (**Fig.2**). Op 5 juli wel 18 tegelijkertijd samen met 80 Huismoeders (*Noctua*

pronuba). Ook zag ik twee keer een Gepluimde snuituil (*Pechipogo plumigeralis*) (**Fig.1**), een soort die in het noorden nog niet zoveel wordt gezien.

Ik heb op twee plaatsen in de tuin een “smeerpaal” staan, een schuttingpaal in een

Fig. 1. Gepluimde snuituil (*Pechipogo plumigeralis*)

paalhouder met daarop schors geschroefd die ik heb gevonden. Ik strijk er bijna elke avond voor zonsondergang smeer op, en de palen worden vooral in de zomer druk bezocht.

De nachtvlinders onthouden waar ze moeten zijn als ik een keertje laat ben met smeren dan zitten ze al te wachten of fladderen rond de palen. Ook werk ik met laken en licht. Als het weer meewerkt één keer, soms twee keer per week.

Hoewel het de laatste twee jaar minder druk is op het laken was er toch weer genoeg moois te zien. Het leverde weer een paar nieuwe soorten op in mijn tuin, zoals de Gelijnde smalpalpmot (*Carpatolechia fugitivella*), Snuitvlinder (*Pterostoma palpina*), Peenkaartmot (*Agonopterix yeatiana*), Witteberkenstelmtot (*Caloptilia populetorum*), de mooie Goudvlekstelmtot (*Caloptilia alchimiella*) (Fig.8) en de zeldzame Basterdwederikgalmot (*Mompha divisella*). Twee hele fraaie nieuwelingen op het laken waren de Berkenhermelijnvlinder (*Furcula bicuspis*) (Fig.3) en de Wilgenhermelijnvlinder (*Furcula bifida*) (Fig.4).

Fig. 2: Zwart weeskind (*Mormo maura*) en Huismoeders (*Noctua pronuba*) op smeer

Fig. 3: berkenhermelijnvlinder (*Furcula bicuspis*)

Fig. 4: Wilgenhermelijnvlinder (*Furcula bifida*)

Ook maak ik bijna elke avond even een rondje met zaklamp door de tuin. Tijdens zo'n rondje zag ik de Wederikdwergspanner (*Anticollix sparsata*) (Fig.5), deze viel mij op door de ondervleugels met golvende randjes. En het is altijd genieten als de Windepijlstaart (*Agrius convolvuli*) langskomt, nectar drinkend uit de

Teunisbloemen, maar moeilijk te fotograferen door de snelheid van de vlinder. Overdag zag ik meerdere keren de zeldzame Heelblaadjespalmot (*Apodia bifractella*) (Fig.7). Eerdere jaren zag ik deze soort ook af en toe, ik heb de Heelblaadjes plant in de tuin. Een mooie plant, de bloemen worden veel bezocht door verschillende insecten.

Op de drempel van de achterdeur vond ik op 3 september een Vlekdaguil (*Heliothis peltigera*) (Fig.6). Ook een nieuweling, een zeldzame trekvlinder uit Zuid-Europa. Net als vorig jaar zag ik ook dit jaar minder Gamma-uilen (*Autographa gamma*) en Koperuilen (*Diachrysis chrysis*). En hoewel er volgens mij nog amper Buxusstruiken zijn kwamen er toch een paar Buxusmotten (*Cydalima perspectalis*) op licht.

Fig. 5: Wederikdwergspanner
(*Anticollis sparsata*)

Fig. 6: Vlekdaguil (*Heliothis peltigera*)

Fig. 7: Heelblaadjespalmot
(*Apodia bifractella*)

Fig. 8: Goudvleksteltmot
(*Caloptilia alchimiella*)

Terwijl ik dit schrijf vliegen de herfstsoorten al weer, er zitten dit jaar hogere aantallen van vooral de bruine herfstuil (*Sunira circellaris*) op de bloeiende klimop als vorig jaar.

Inventariseren over de (provincie)grens

Abel Jagersma (tekst en foto's)

In de zuidoostelijke groene wijk Coendersborg van de stad Groningen liggen een aantal fraaie oude parken: het Sterrebos, Groenestein en Coendersborg. Met aan de rand van de wijk het volkstuincomplex Tuinwijk. Dat werd in 1969 aangelegd en is 6 ha groot. Het bestaat uit siertuinen, enkele moestuinen en de gemeenschappelijke ruimte met o.a. een groot gazon, een paddenpoel en een vlindertuin. In de beginjaren werd er traditioneel getuinierd en het gazon was een speelveld. Het werd geregeld gladgeschoren met de zitmaaier. Dood hout werd opgeruimd en bomen die teveel schaduw gaven in de siertuinen werden gekapt. Toen de landelijke organisatie van volkstuinverenigingen (de AVVN) steeds meer het natuurlijk tuinieren ging propageren is Tuinwijk daar in meegegaan. De gifspuit werd verboden. De steile oever van de noordelijke vijver werd glooiend gemaakt. Maar daar bleef het gelukkig niet bij. Er kwam een paddenpoel en ook een vlindertuin.

De keurmeesters van de AVVN komen om de vier jaar langs om het complex te beoordelen op met name de natuurwaarden. De vereniging krijgt dan een rapport toegestuurd, waarin aanbevelingen staan voor verbetering. Tuinwijk heeft inmiddels het hoogste keurmerk: een lieveheersbeestje met 4 stippen. Ook het ecologisch adviesbureau Waardenburg doet om de vijf jaar onderzoek voor de gemeente Groningen, omdat Tuinwijk nu een kerngebied is in de Gemeentelijke Ecologische Structuur (GS). Mijn soortenlijst van de nachtvlinders is de laatste keer als bijlage opgenomen in het rapport.

Om zoveel mogelijk bomen te behouden heeft het bestuur samen met de Gemeente Groningen een bomenbeleidsplan opgesteld. Daarin staat o.a. welke bomen behouden moeten worden en voor welke bomen een kapvergunning nodig is. Als er een boom gekapt moet worden dan wordt de stam in stukken gezaagd. Die stukken blijven op het terrein. De takken worden verwerkt in takkenrillen. Dood hout blijft gewoon liggen. Op twee plekken zijn wilgen gepoot en er kwam een meidoorn/sleedoorn bij.

. Het oude gazon is nu grotendeels een kruidenrijk graslandje. Hier is eerst geplagd en daarna is er een gebiedseigen zaadmengsel ingezaaid. Voor de vlinders passen we hier sinus beheer toe. Elk najaar wordt dit deel gemaaid met de zeis. Hierbij wordt de vereniging geholpen door de zeisploeg van het Groninger Landschap. Ook de oever van de noordelijke vijver wordt dan meegenomen. Het maaisel wordt afgevoerd naar de compostbakken.

Aan de oevers van de vijvers en de sloten floreren riet, lisdodde en gele lis en iets hogerop staan allerlei grassen en planten als moerasspirea, klaversoorten, boerenwormkruid, Jacobskruiskruid, harig wilgenroosje, grote valeriaan, echte koekoeksbloem, heemst en een enkele rietorchis. Ook wat bomen betreft is Tuinwijk een divers terrein

Het leek mij dus een interessant terrein om nachtvlinders te gaan inventariseren. In 2009 ben ik daarmee begonnen.. Eerst alleen macro's. De laatste jaren ook micro's.

Omdat het bestuur in het begin bang was voor klachten over lichthinder, moest ik het eerst doen met de Heath-trap van Vermandel. Daarin zit een mini UV-tl van slechts 6 Watt. Gelukkig kwam er maar één klacht binnen bij het bestuur. Ik kon dus door. Na een paar jaar kwam daar de skinner-box van de stichting Koekeloere bij. Deze skinner-box heeft twee tl-buisjes van 8 Watt. Hiermee ving ik meer vlinders en zo schoot de inventarisatie dan ook beter op. Ook mocht ik eens per jaar met lamp

Fig. 1: Zwart weeskind (*Mormo maura*)

Fig. 2: Diana-uil (*Gripesia aprilina*)

en laken staan in de buurt van de kantine. Dat hielp ook. Zes jaar geleden vroeg de Vlinderstichting nachtvlindersaars om mee te doen met het landelijk meetnet nachtvlinders. Ik vroeg het bestuur of ik twee meetpunten mocht aanmelden. Het bestuur zag de meerwaarde ervan in en reageerde positief. Ik mocht zelfs op kosten van de vereniging een nieuwe vlinderval aanschaffen.

Tot oktober 2025 is het resultaat vanaf het begin tot nu 353 soorten macro's, waarvan 136 op de voorlopige Rode Lijst staan; 23 soorten hebben de hoogste status (bedreigd) en 81 soorten de status kwetsbaar. Het aantal micro's ligt beduidend lager nl. 201. Ik verwacht dat dit aantal de komende jaren nog zal stijgen. In de loop der jaren heb ik veel leuke soorten gevangen. Ik noem er slechts enkele: Het Zwart weeskind (*Mormo maura*) (**Fig.1**), Diana-uil (*Gripesia aprilina*) (**Fig.2**), Bruine sikkelluil (*Laspeyria flexula*) (**Fig.3**), Seringenvlinder (*Apeira syringaria*) (**Fig.4**), Tweelingbosrankspanner (*Horisme variata*), Paddenstoeluil (*Parascotia fuliginaria*), de Helmkruidvlinder (*Cucullia scrophulariae*) (**Fig.5**) en tenslotte één van de laatste bijzondere vangsten: het Vlasbekuiltje (*Colophasia lunula*) (**Fig.6**).

Fig. 3: Bruine sikkeluil
(*Laspeyria flexula*)

Fig. 4: Seringenvlinder
(*Apeira syringaria*)

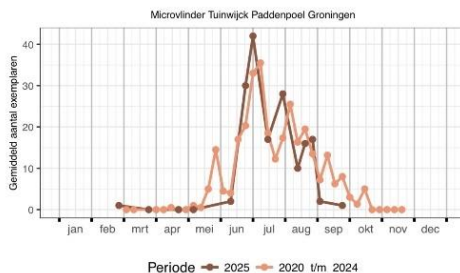
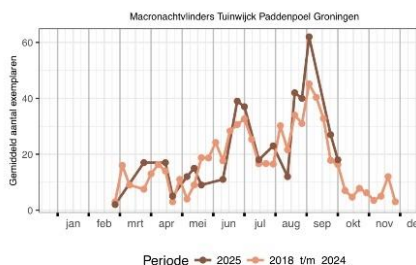
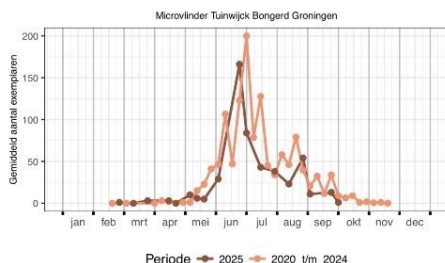
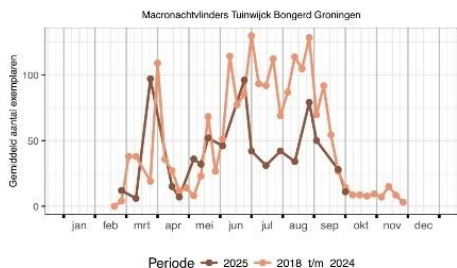
Fig. 5: rups van de Helmkruidvlinder
(*Cucullia scrophulariae*)

Fig. 6: Vlasbekuiltje
(*Colophasia lunula*)

Ik doe vanaf 2018 mee met het landelijk meetnet nachtvinders. Dat kan ik iedereen aanraden. Van de Vlinderstichting ontvang je als je meedoet elke maand een persoonlijke rapportage van de door jou ingevoerde waarnemingen van de maand

ervoor. Ook ontvang je een tabel van je vijf zeldzaamste soorten die je gevangen hebt. Zie bijgevoegde grafieken en tabel.

Enkele (voor mij) leuke waarnemingen in 2025 Judith Bouma-Litjens (tekst en foto's)

Bij onderstaande waarnemingen heb ik vermeld hoe het zit met het voorkomen van de betreffende soorten, met het oog op de Zuidoosthoek van Fryslân.

Witvlekkijkgaatje (*Monopis weaverella*) (Fig.1) is vrij algemeen, met toch maar weinig stippen op de kaart.

De rups van het Witvlekkijkgaatje is te vinden in vogelnesten en dierlijk materiaal zoals uilenballen, karkassen en uitwerpselen.

Berken-orvlinder (*Tetheella fluctuosa*) is ook vrij algemeen, met ook maar weinig stippen op de kaart. In het zuiden van ons land is hij zeldzaam.

Kraagvleugelmot (*Nephopterix angustella*) staat als zeldzaam, vooral in het noorden komt deze minder voor.

Essenmot (*Prays fraxinella*) vrij algemeen, vooral aan de kust. Bij ons zeker niet een gewone waarneming.

Rode vlekkenuil (*Cerastis rubricosa*) vrij algemeen, vooral in duinen en zandgronden.

Zwartvlekspitskopmot (*Ypsolopha vittella*) (Fig.4) vrij algemeen aan de kust, binnenland zeldzaam.

Fig. 1: Witvlekkijkgaatje
(*Monopis weaverella*)

Fig. 2: Donkere grasuil
(*Tholera cespitis*)

Eikenpalpmot (*Stenolechia gemmella*)

vrij algemeen vooral aan de kust, binnenland minder voorkomend.

Donkere grasuil (*Tholera cespitis*) (Fig.2) vrij zeldzaam, vooral vliegend op zandgronden.

Kleine hageheld (*Lasiocampa trifolii*) dagactieve vlinder, komt vooral voor in de duinen en op zandgronden.

Marmeruil (*Polia nebulosa*) (Fig.6) staat als zeldzaam, kan voorkomen in de duinen en zandgronden. In de zuidoosthoek van Fryslân lijkt hij minder zeldzaam.

Krakeling (*Diloba caeruleocephala*) (Fig.3) vrij zeldzaam, maar ook weer een soort van de duinen en zandgronden. De zuidoosthoek van onze provincie biedt vaak andere soorten dan van de kleigrond.

Katoendaguil (*Helicoverpa armigera*) (Fig.5) zeldzame trekvlinder, dagactieve vlinder. De soort kan niet in Nederland overwinteren.

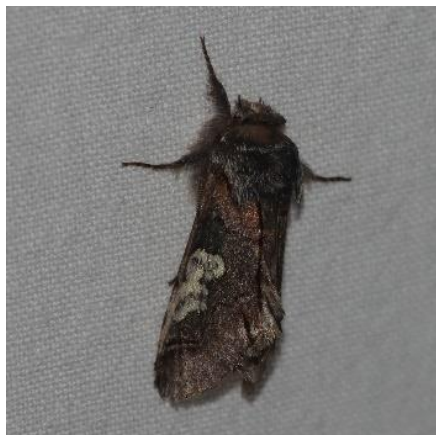

Fig. 3: Krakeling (*Diloba caeruleocephala*)

Fig. 4: Zwartvlekspitskopmot
(*Ypsolopha vittella*)

Fig. 5: Katoendaguil
(*Helicoverpa armigera*)

Fig. 6: Marmeruil
(*Polia nebulosa*)

En waar ik écht blij van werd is toch wel deze schoonheid, een ‘vers’ exemplaar: **Prachtpurperuiltje** (*Eublemma purpurina*) (**Fig.7**) zeldzaam, in augustus als grootste trefkans. Deze soort is in Nederland voor het eerst pas waargenomen in 2015.

Fig. 7: Prachtpurperuiltje
(*Eublemma purpurina*)

Dit jaar wat minder actief geweest met nachtvlindersen, het blijft desondanks altijd verrassend!

Ook in 2025 heb ik weer vlinders geteld bij ons in de tuin en rondom onze woonplaats Easternijtsjerk in het noorden van Fryslân. In en om het dorp was dat vooral tijdens het uitlaten van onze hond en dan zijn het hoofdzakelijk dagvlinders die ik tegenkom. Maar af en toe zag ik ook Buxusmotten (*Cydalima perspectalis*) vliegen. Vorig jaar schreef ik in de Flinterwille dat de buxushagen in ons dorp er nog groen en vitaal uitzagen in tegenstelling tot de hagen in het 10 kilometer zuidelijker gelegen Damwâld waar ik werk. Waar ik vorig jaar al voor vreesde is werkelijkheid geworden. De buxusmot is verder opgerukt naar het noorden en heeft flink huisgehouden in Easternijtsjerk. Er is bijna geen mooie, groene buxus meer te bekennen in het dorp. Op verschillende plekken hebben de bewoners hun kaalgevreten buxus al uit hun tuin verwijderd.

Hoewel mijn eigen waarnemingen uiteraard niet representatief zijn voor hoe het met de door mij (niet) waargenomen vlindersoorten gaat, vielen mij wel een aantal dingen op. Veel bijzondere dagvlindersoorten heb ik dit jaar niet gezien. Maar toch heb een nieuwe soort kunnen toevoegen aan mijn lijstje. Op 29 juni zag ik een groot dikkopje, een soort die je niet vaak ziet op de Friese klei. Ik heb dit jaar in verhouding met andere jaren meer witjes gezien. Dat geldt voor zowel het groot koolwitje, het klein koolwitje en het klein geaderd witje. Ook het scheefbloemwitje bracht dit jaar weer een bezoek aan onze tuin. Ook de zandoogjes die ik hier zie, het bonte en het bruine zandoogje heb ik vaker gezien dan andere jaren. Verder hadden de distelvlinder en de gehakkelde aurelia hier een goed jaar. Atalanta's en dagpauwogen heb ik dit jaar minder gezien. Vorig jaar hadden we in september regelmatig tientallen atalanta's die van onze (afgevallen) pruimen snoepten. Dit jaar hield het met 10 meestal wel op, hoewel er zeker niet minder pruimen waren. De dagpauwogen lieten het vooral in augustus en september afweten. Dat geldt ook voor de kleine vos. In andere jaren zag ik de meeste kleine vossen in augustus, maar nu lag de piek in juni. Dit komt overeen met het landelijke beeld volgens de Vlinderstichting: de brandnetelvlinders waren na juli veel minder talrijk. De leukste dagvlinderwaarneming heb ik niet in onze woonplaats gedaan, maar 10 kilometer zuidelijker in Damwâld. Daar zag ik tijdens een wandeling in de lunchpauze op 19 juni een Oranje luzernevlinder (*Colias crocea*). Voor Fryslân is dit relatief vroeg in het jaar.

Bij de dagactieve nachtvlinders viel mij het op dat er relatief weinig gammauilen waren. Vaak wemelt het van deze beestjes, maar dat was dit jaar zeker niet het geval. De Kolibriefvlinder (*Macroglossum stellatarum*) daarentegen was wel talrijk aanwezig. In onze tuin hebben we deze soort veel vaker gezien dan in andere jaren en vaak meerdere tegelijk. Verderop in het dorp is een stukje gemeentelijk plantsoen met ijzerhard. Dat is de 'vlinderkroeg' van het dorp. Daar zitten bij mooi weer altijd vlinders. Toen mijn vrouw Annet en ik daar avonds op 3 juli met de hond langsliepen, zagen we 6 exemplaren tegelijkertijd. Dat was overigens best lastig tellen want ze blijven zelden heel lang bij een bloem hangen. De oude Nederlandse

naam onrust is wel een heel toepasselijke naam voor deze druktemaker. Een andere opmerkelijke vondst deed ik tijdens het plukken van de pruimen. Ik zag een vlinder in het gras zitten en dat bleek een Katoendaguil (*Helicoverpa armigera*) te zijn, een vrij zeldzame trekvlinder.

Ook dit jaar heb ik weer regelmatig de LedEmmer en mijn lichtval in de tuin gezet. Het is altijd weer een verrassing wat er in de val zit. Soms valt het tegen en soms valt het mee. Ik heb dit jaar wat minder vaak een laken met een lamp in de tuin gezet. Ik heb het idee dat er vaak meer wind stond dan in andere jaren. Maar nu waait het hier op de vlakte op 3 kilometer van de Waddenzee eigenlijk altijd wel. De soort waarvan ik de meeste exemplaren heb geteld is de buxusmot, een soort die ik tot 2023 nog niet had gezien in de tuin. Op het hoogtepunt van de vliegtijd van deze soort, was het aantal buxusmotten dat ik telde bijna net zo groot als het aantal exemplaren van alle andere soorten samen. Ook dit jaar heb ik weer meerdere nieuwe soorten kunnen noteren. Het zijn niet per se heel zeldzame soorten, maar soms soorten die je niet direct op de klei in Noardeast-Fryslân zou verwachten zoals de Halvemaanvlinder (*Selenia tetralunaria*). Alle nieuwe soorten zijn leuk, maar zelf vond ik de Slawortelboorder (*Pharmacis lupulina*), de Hermelijnavlinder (*Cerura vinula*) en de Lindepijlstaart (*Mimas tiliae*) erg leuk. Ik heb ook nog enkele soorten gezien die niet heel gewoon zijn. Zo had ik op 13 augustus een walstropijlstaart (*Hyles gallii*) in mijn lichtval. Deze mooie pijlstaart had ik in de voorgaande jaren een keer eerder gezien. Net als vorig jaar mocht ik ook dit jaar weer de Florida-uil (*Spodoptera exigua*) verwelkomen, drie keer in de lichtval en een keer op het laken. Deze zeldzame trekvlinder wordt de laatste jaren steeds vaker waargenomen in Nederland.

In het najaar ben ik ook vaak aan smeren geweest in de strook bos achter onze tuin. Ik doe dat op ongeveer vijftien bomen. Dat leverde ook dit jaar weer de nodige vlinders op. Het aantal soorten op een avond is meestal beperkt, maar vaak zijn er wel meerdere exemplaren van dezelfde soort. Een van die soorten is de Grote worteluil (*Agrotis ipsilon*), een trekvlinder die ik niet vaak in de lichtval of op het laken heb. Op 2 september had ik er 20. De Bruine herfstuil (*Sunira circellaris*) is de soort die ik het vaakst aantrof op stroop. Op 7 oktober telde ik er 33. Ook op de stroop heb ik nog een paar minder algemene soorten aangetroffen. De Blauwvleugeluil (*Peridroma saucia*) heb ik op vier avonden gezien. Deze soort is in 2025 landelijk veel vaker waargenomen dan in andere jaren. Een andere mooie soort is de Iepengouduil (*Xanthia gilvago*), die op zes verschillende avonden van de stroop snoepte.

Al met al heb ik weer veel leuks gezien, maar er blijft toch altijd wat te wensen over. Een van de soorten die hoog op mijn wensenlijstje staat is het Blauw weeskind (*Catocala fraxini*). Misschien dat ik deze soort volgend jaar te zien krijg. Maar alle soorten zijn welkom.

De Porseleinvlinder (*Abraxas sylvata*)
Judith Bouma-Litjens (tekst en foto's)

Een jaar geleden, september 2024, werd onze tuin geweld aangedaan. Dat honderden Porseleinvlinderrupsen (**Fig.1**) hiervoor verantwoordelijk waren (samen met een bladwespensoort), konden we niet bedenken. Want wat eten die nou, zo groot zijn ze toch niet? Klopt, maar met een onverzadigbare trek kunnen ze veel aan!

Fig. 1: Rups van de Porseleinvlinder (*Abraxas sylvata*)

Fig. 2: Larven van bladwespen (*Hemichroa crocea*)

Onze tuin ligt met een struweel en bosje tussen de weilanden. Die bosjes bestaan uit allerlei soorten bomen en struiken, waaronder best wat Hazelaars, maar ook Vogelkers, Els en Esdoorn. De takken die over het gras hangen en eigenlijk nodig gesnoeid moeten worden, werden compleet kaal gegeten! Laat dat nu helemaal passen in hun habitat, struwelen ...

Porseleinvlinders (**Fig.4**) zijn algemeen in ons land, maar vooral in het noorden zijn ze heel gewoon. Ze verpoppen in de grond en komen rond eind mei weer tevoorschijn, met een piek in juli. In september is de rupsen piek

Overdag trof ik eerdere jaren weleens eentje aan op een blad, dat jaar vele. Ook dit jaar waren er in de tuin erg veel Porseleinvlinders, veel vlogen overdag op de bloeiende Vlinderstruiken. En uiteraard ook veel op het laken, maar ook op smeer 'tankten' ze bij.

Maar.... tegelijkertijd hadden we evenveel, zo niet veel meer, bladwespen (*Hemichroa crocea*) (**Fig.2**) in dezelfde bomen, de. Ook in september is de piek van deze larven. Deze bladwespen vliegen vooral in mei en de tweede generatie in kleiner aantal in augustus. De eitjes zetten ze net naast de nerf van boomblad af. Als

één grote kudde gaan de larven ‘tekeer’ met het blad, maar laten de nerven voor wat het is. (Fig.3) Ze verpoppen zich in/bij de grond.

Verwarrend op het eerste gezicht, maar de Porseleinvlinderrupsen en de larven van deze bladwesp zijn zeker te onderscheiden.

De Porseleinvlinderrupsen waren werkelijk met honderden aanwezig, maar van de Bladwespen durf ik niet eens een schatting te maken, duizend, tweeduizend?

Fig. 3: Aangetaste takken van de Els door bladwesplarven en Porseleinvlinderrupsen.

Fig. 4: Porseleinvlinder (*Abraxas sylvata*)

Oosterschar (Easterskar) 2025

Andy Saunders (tekst en foto's)

In 2025 ben ik 20 keer naar het Oosterschar geweest met de 400 watt HPL lamp, smeer en ook feromonen. Ik heb helaas de maand september wel gemist. Ik was met vakantie en met andere dingen bezig. In totaal heb ik 23 nieuwe macronachtvlindersoorten en 16 nieuwe micronachtvlindersoorten gevangen. Na twee jaar heb ik 303 soorten macro's en 171 soorten micro's gezien in het gebied. Ik ben nog niet tevreden met het aantal micro-nachtvlinders, omdat daar zo veel meer van te vinden moeten zijn. Een mooi doel voor 2026 dus!

Hij is er nog: de kleine wapendrager In 2024 was ik met Reinder Wijma op zoek naar de kleine wapendrager

(*Clostera anachoreta*) (Fig.1) Een zeldzame vlinder voor Friesland, die hier vroeger wel te vinden was. Helaas hebben wij de vlinder in 2024 niet gevonden. Gelukkig kwamen dit jaar op 1 mei twee imago's heel laag op mijn laken,

Fig. 1: *Clostera anachoreta* (kleine wapendrager)

dus dicht bij de grond. De soort heeft twee generaties, dit waren twee van de eerste generatie. Van de tweede generatie heb ik geen exemplaren gezien.

Dunvlerkspanner

Ook leuk was dat ik tussen 3 april en 1 mei zeven keer de spanner *Lycia hirtaria* (dunvlerkspanner) (**Fig.2**) heb gezien, op licht. In 2024 heb ik de soort niet gezien.

Fig. 2: *Lycia hirtaria* (dunvlerkspanner).

Gewone vlinder met een rare kleur

Tijdens de avond van 20 mei, had ik vier keer *Mimas tiliae* (lindepijlstaart) gezien. De laatste was heel anders dan de eerste drie (**Fig.3**) Ik dacht eerst dat het een andere soort pijlstaart was, vanwege de hele aparte kleur, maar het was toch een lindepijlstaart. De volgende dag heb ik foto's gemaakt. Deze vorm heet 'brunnea' en komt niet vaak in Nederland voor.

Fig. 3: *Mimas tiliae* (lindepijlstaart) vorm 'brunnea' (onder) samen met vlinder van de gewone kleur

Led-emmerproject IVN-vlinderwerkgroep Sudwesthoeke Adriaan Hol

Vorig jaar zijn wij, als werkgroep, begonnen met het led-emmerproject. Een samenwerking tussen ons en de Vlinderstichting. Het doel was om in ons werkgebied tenminste 30 meetpunten aan te maken. Helaas is dat nog niet helemaal gelukt, maar met 26 meetpunten hebben toch al een mooi begin gemaakt.

Even wat theoretisch kennis: Ons werkgebied is ca 1457 km² groot en beslaat de gemeentes Sudwest Fryslan en de Fryske Marren. Als men al het water, IJsselmeer en binnenwateren, er vanaf telt blijft er ca 874 km² over. Ca. 514 km² behoort tot het Nationaal Landschap Zuidwest Friesland. Dit vertelt iets over landschap-eigenschappen en het grondgebruik. Hier kan men nog een flink percentage van aftellen wegens bebouwing, water/wegennetwerk, industrieterreinen en agrarisch gebruik. Dus er is nog voldoende ruimte tot verbetering en uitbreiding van de aantal meetpunten.

Meten is weten: Om iets te kunnen zeggen over biodiversiteit en hoe het hiermee staat, is het wenselijk om over een langere periode metingen te doen, in dit geval, d.m.v. led-emmers. Onze taak is nu het vangen, tellen en determineren, terwijl de Vlinderstichting, waar nodig, corrigeert en trends berekend. Een groot aantal agrariërs in Friesland hebben samen met de Vlinderstichting al een “eigen” meetnet opgezet. Het verschil hierin is dat zij, agrariërs, slechts foto's aanleveren en de Vlinderstichting determineert en berekend de trends.

De eerste resultaten: Alle natuurorganisaties en gemeentes, in ons (werk)gebied, zien hier het belang van in. Waar nodig verstrekken zij vergunningen/cq toestemmingsverklaringen en werken hierdoor mee aan ons initiatief. Wij hebben tussentijds ook de media opgezocht. Geregeld stonden er artikeltjes in diverse kranten en ook Omroep Friesland en Omroep Spannenburg hebben er aandacht aan besteed. Ondanks het moeizame begin kunnen wij nu al een voorzichtig resultaat presenteren.

In de periode van 1 oktober 2024 tot 1 oktober 2025 hebben wij d.m.v. led-emmers **5.471** vlinders gevangen en gedetermineerd. Dit aantal was verdeeld over **269** macro- en **164** micro-nachtvlinders. Daarnaast was er met andere vangmethodes nog eens **4758** vlinders gevangen, waardoor de soortenlijst is uitgebreid tot **577**, **335** macro- en **242** micro-nachtvlinders.

Dit alles geeft enigszins een vertekend beeld, namelijk lang niet iedereen binnen ons werkgebied geeft zijn/haar gegevens aan ons door. Daarnaast zijn er ook nog genoeg persoonlijke initiatieven waar wij geen zicht op hebben, jammer is dat. Maar via deze weg wil ik degene die binnen ons werkgebied werken vragen, om de gegevens ook aan ons te melden. Waardoor onze statistieken, die wij aan diverse natuurorganisaties communiceren, zo nauwkeurig mogelijk worden.

Adriaan Hol, Coördinator VWG Súdwesthoeke
Ambassadeur Nationaal Landschap Zuidwest Friesland

Mutaties ledenlijst

Nieuwe leden:

Mevrouw J. Vorst
Buren 19
8756 JP Piaam

Adreswijziging:

Mevrouw M.G. Sneek
Mariënstate, Fok 56. App 107
8441 BN Heerenveen

Noteer deze data in uw agenda!

Zaterdag 15 november	Bijeenkomst secties ter Haar en Snellen in Naturalis te Leiden
Maandag 24 november	Najaarsbijeenkomst Vlinderwerkgroep Friesland in de Fûgelhelling te Ureterp, aanvang 20.00 uur.
Zaterdag 29 november	180-jarig jubileum NEV te Boskoop
Zaterdag 17 januari 2026	Determinatiedag bij fam. Sinnema te Hemrik, aanvang 10.30 uur.

Vlinderwerkgroep Friesland

Bestuur

Siep Sinnema	voorzitter Sparjeburd 29 tel. 0516-471222	8409 CK Hemrik siepsinnema@gmail.com
Gerard Bergsma	secretaris Bosweer 29 tel. 0516-432414	8426 GS Appelscha bergsmagi@ziggo.nl
Luut de Zee	penningmeester Mûnewei 16 tel. 06-50656442	9137 RJ Oosternijkerk luutdezee@gmail.com
Gerrit Tuinstra	bestuurslid De Twee Gebroeders 214 tel. 0512-518246	9207 CB Drachten g.tuinstra14@gmail.com
Anneke van der Veen	bestuurslid Provincialeweg 21 tel. 0594-659791	9865 AA Opende vdveena@home.nl
Contributie	€ 10,00 per jaar. Girorekening NL68 INGB 0007 2232 59 t.n.v. L.D. de Zee, Oosternijkerk	
Redactieadres	Sparjeburd 29 8409 CK Hemrik e-mail adres: siepsinnema@gmail.com info@vlinderwerkgroepfriesland.nl	
Vlinderwerkgroep Friesland op internet:	www.vlinderwerkgroepfriesland.nl	
e-mail adres:	info@vlinderwerkgroepfriesland.nl	